

Poslana plačana v gotovost
Cena Dtn 1.-

Slovenski dom

Leto II.

V znamenju rimskega snopa in v znamenju nemškega orla...

Francoska obramba je tako popolna, kakor le more biti, je izjavil angleški obrambni minister Lord Belisha, ki se je vrnil včeraj z vojskarih vaj francoske vojske. Zaradi svoje popolne vojne pripravljenosti lahko Francija mirno gleda v bodočnost.

Strahotna povodenj ob Muri Med Mursko Soboto in Lendavo pravcato morje

Murska Sobota, 27. septembra.

Letos je že dvajseti obiskala strahotna povodenj naše Prekmurje in vselej napravila ogromno škodo. Tačje povodnji, kakor pa je zadnja, ki je nastala zaradi silovitega dežja posebno še v sosednji Avstriji in neuravnanne struge reke Mure, ne pomnijo že desetletja.

Ze v soboto popoldne so morali prebivalci vasi Dokležovje bežati pred vedno bolj naraščajočimi valovi iz svojih stanovanj na višja mesta, da bi rešili vsaj svoje življenje, če jim že voda odnese ali pa uniči tako rekoč vse njihovo premoženje. Hitro so spustili vso živino iz hlevov in jo odgnali na varno. Nekateri niti niso imeli dovolj časa, da bi zbežali od doma in so se v silnem strahu zatekli kar na strehe svojih hiš, ki so se že majale v temeljih. S streh so v smrtnem strahu klicali na pomoč. V hipu je bil ustavljen tudi po vseh cestah in potih promet med Medjimurjem in Prekmurjem. Razen Dokležovja so morali ljudje bežati tudi iz številnih drugih okoliških vasi na prekmurski strani, med drugimi Sreduja in Dolnja Bistrica, Crenšovci, Kod, Petešovec, Bence in Kotoriba.

V teh vaseh je voda porušila mnogo hiš. Zalosten je pogled na ravnino med prekmurskim središčem Mursko Soboto in Doljno Lendavo, ki

se je ob tej povodnji spremenila v pravo široko morje. Iz njega gledajo samo strehe hiš in vrhovi dreves.

Velika dela, ki so bila namenjena uravnavi toka reke Mure, so znova pokvarjena. Voda je podrla tudi veliki jez pri Sv. Martinu, ki ga je zgradil hidrotehnični oddelke za regulacijo Mure. Pri Razkrižu je voda na več mestih odnesla cesto, tako da je za vsak promet nesposobna.

Veliko škodo je povodenj napravila tudi s tem, da je ljudem odnesla velike kope drv, ki so jih ravno pripravili za kurjavo čez zimo. Vsaj približno so mogli dosedaj oceniti, koliko zemlje je pod vodo. Računajo, da je voda zakrila približno 20.000 oravov. Podrobnih poročil o tej vodni katastrofi ni bilo prej mogoče dobiti, ker so vse telefonske zveze prekinjene. Tudi škoda se ne da še pravilno oceniti, na vsak način pa ne bo preveč, če govorimo o težkih milijonih, ki jih ne bo mogel pretrpeti kmet sam, pač pa bo moral čimprej dobiti pomoč od drugega.

Vzrok teh številnih povodnji ob Muri je v precejšnji meri prav gotovo dejstvo, da struga Mure še ni dovolj očiščena. Radi tega so v zadnjem času posebno pospešili regulacijska dela, ki pa jih neprestano deževje močno ovira. Pri tej povodnji jih je celo onemogočila, ker voda sproti pokvari vse, kar se nanovo zgradi.

Zopet po dolgem času komični trio

HANS MOSER, LEO SLEZAK in ADELA SANDROCK

v veliki filmski komediji iz cirkuškega življenja

CIRKUS SARAN

(Nastopajo še: gentlemeni, klovnji, potepuha Pat in Patathon itd., itd.)

Premiera danes

v elitnem kino Matica

Izropana grobnica madžarskih grofov

Maribor, 27. septembra.

V Gornji Lendavi v Prekmurju so v majhnem gozdu bivši lastniki gornjelendavskega gradu, ki je v letih po prevratu prešel v last g. Hartnerja iz Murske Sobotice, postavili kapelico, ki je služila za rodniško grobnico. V njej so bili pokopani grof Teodor Szecheny, njegova žena Ivana, sin Teodor in hčerka Justina, poročena Batthyany, katerih trupla ležijo v štirih kovinskih rakvah, ki so izdelane v dvojniki. Zunanje rakve so z vijaki pritrjene, notranje pa so močno zadelane, na zgornji strani pa imajo odprtine, ki so pokrite s steklom. Ko se je pred več leti sedanja varuhinja grobnice grofica Ernestina Batthyany zadnjič mudila v njej, je bila še v popolnem redu. Vrata v kapelico so bila stalno zaprta. Leta 1931 je komandir tamonjske orožniške postaje opazil, da so nekatere šipe na oknih kapelice razbite in je o tem obvestil grofico, ki živi stalno v Polani ter ji svetloval, da izvrši potrebna popravila, da razbita okna ne bi privlačale pozornosti ljudi, med katerimi bi se mogel najti človek, ki bi morebiti pokušal vdreti v kapelico.

Ko je grofica pred dnevi zopet obiskala grob svojih prednikov, je ugotovila, da manjkajo v grobnici 4 veliki svečniki, da so razbita stekla na rakvah in da je raztrgana podoba Matere božje, ki je zakrivala okna, na katerih so bila, kakor je pozneje ugotovila, razbite vse šipe. Ker ni hotela imeti nikakih stitnosti in poti, svojih ugotovitev ni sporočila orožnikom, katerim je pa kmalu prišla vsa reč do ušes. Takoj so uvedli preiskavo, ki naj

bi odkrila skrunilca grobnice. Grofica sama je pri zaslišanju izjavila, da ne zahteva nikakega kazenskega pregona.

Kaj je gnalo vlomilca v grobnico, zaenkrat še ni mogoče povedati. Mogoče je mislil, da so bile v rakvah kake dragocenosti, katerih bi se rad poslastil. Med ljudmi se ni nikoli govorilo, da bi se tam nahajale kake dragocenosti pa tudi sama grofica tega ne ve. Če se vlomilcu ni posrečilo najti dragocenosti, se mu grd vlom pač ni izplačal, ker so bili svečniki, ki jih je odnesel, iz navadne pločevine in tudi niso predstavljali nikake umetniške vrednosti.

Dosedaj se je orožnikom posrečilo ugotoviti le to, da se je pred meseci v grobnico skozi razbita okna splazil nek mlad pastirček, ki pa pravi, da ga je gnala v grobnico le radovednost in da se nobene stvari ni niti upal dotakniti. Ker je od predposlednjega grofičnega obiska preteklo že več let, bo silno težko ugotoviti, kdaj je bil izvršen vlom, še težje pa, kdo je storilec.

Razne paragrafove zgodbe

Ljubljana, 28. septembra.

Pred kazenskim sodnikom-poeidincem se dostikrat razpletajo prav vesele, pa tudi zanimive zgodbe. Včeraj pa so bili redki poslušalci pričali, kako tuji iz nas norce brijejo. To zgodbo danes povemo javnosti.

Radikalen Nemec in naš kruh

Tam na Bledu se bori za svojo eksistenco obupana Jerica Gutthen. Mož je tapelnik, pa je bil izgnan iz naše države nazaj v Avstrijo. Upniki jo preganjajo in rubijo na preteg. Sirola Jerica je v svoji obupanosti in duševni depresiji napravila dve vlogi, eno na okrožno sodišče v Ljubljani, drugo na okrajno v Radovljici. V tej vlogi je rabila hude žaljivke proti izvršilnemu organu Ferdinanda Sinreichu. Državno tožilstvo jo je naposled obložilo prestopka zaradi lažne prijave v smislu § 139 k. z. Izvršilnemu organu je očitala med drugim pijanost, ko je drugače znano, da je gosp. Sinreich zelo trezen in vreden državni namestnik. Včeraj je bila pred sodnikom-poeidincem g. Gorenčanom javna obravnava proti Jerici Gutthen. Ni prišla k razpravi, pač je pisala pismo, da naj zadevo kar brez nje opravijo. Bila je kontumaciorna. Sodiščnik pa je zaslišal nekatera priča. Kot priča je nastopil tudi neki avstrijski Nemec Gmeiner, ki je že 8 let na Bledu in je nezahvalno vodil nekega čipkarskega obrta. Sodiščnik ga je slovensko opozoril, da mora pred sodiščem govoriti čisto resnico. Molčal je in omenil, da sicer razume slovenski, toda neče govoriti. Govoril bo nemški. Na vsako vprašanje je rekel in drzno pripomnil samo: »Nein! Nein!« Sploh pa ni hotel ničesar odgovorjati in je venomer tiščal v to, da naj sodišče z njim govori nemški. Njegov nastop je med poslušalci izzval ogorčenje in je nekdo prav primerno pripomnil: »Naš kruh je in dobro mu gre, toda nas

Sah v Badenu Zmagovalec 21 letni Estonec Keres

Baden, 28. sept. k. Včeraj, v ponedeljek, je bilo odigrano zadnje kolo velemejstrskega šahovskega turnirja. Zmagal je, kakor je bilo po zadnjih igrah in rezultatih pričakovati, mladi, 21-letni Estonec Paul Keres z devet točkami in odnesel s tem ne samo prvo nagrado, temveč se tudi povzpel v prvo vrsto svetovnih velemejstrov in ob enem v vrsto najresnejših kandidatov za svetovnega prvaka. V zadnjih igrah je Keres sicer igral slabše kakor dotlej, vendar se vidi, da je Keres igral preriskantno samo iz razloga, ker je imel že tako velik naskok pred vsemi ostalimi, da mu prve nagrade skoro ni bilo mogoče odvzeti. V zadnjem kolu je Keres igral s Capablancem. Ker je imel od najresnejšega tekmea Amerikanca Finea že točko naskoka, mu je bilo potrebno za zmago le pol točke. Po kratki in zanimivi igri je že po 21 potezah ponudil Capablanci remis, ki ga je Capablanc tudi sprejel. Ostale igre se včeraj še niso zaključile, zato razpored mest še ni točno znan. Zdi se pa, da bo drugo mesto zasedel najbrž Fine, tretje mesto pa Capablanc in Reshevsky. Če bo Reshevsky v zadnji igri zmagal, Fine pa samo remiziral, se bo pridružil Fineu na drugem mestu, Capablanc pa bo zasedel tretje mesto.

V nedeljo je bilo odigrano predzadnje kolo. Presenečenje dneva je bila zmaga Amerikanca Reshevskega nad Keresom, ki je s tem doživel drugi poraz na turnirju. Keres je igral za zmago in je preveč riskiral, ker je vedel, da mu nihče razen Finea ne ogroža prvega mesta. Fine in Eliskases sta namreč medtem že po 23. potezi remizirala. Naglica je stala Keresa zmago. Amerikanec ga je potisnil v obrambo in ga v 42. potezi prisilil k predaji. Ostale igre so se končale takole: Capablanc in Flohr sta po težki partiji že v 31. potezi sklenila premirje in delila točko. Petrov in Ragozin sta igrala dvije, vendar stojita obadva po drugi prekinitvi enake. Fine in Eliskases sta pa remizirala. Prekinjeno partijo z Reshevskim iz deseteke kola je Capablanc brez igre predal.

Po trinajsti rundi je bilo stanje naslednje: 1. Keres 8,5 točke, 2. Fine 7,5, 4. Capablanc in Reshevsky po 7 točk, Flohr 6,5, Eliskases 5,5, Ragozin 5 (1), Petrov 4 (1).

Prekinjene igre iz vseh kol se bodo danes odigrale.

Maribor

Smrtna kosa. V mariborski bolnišnici sta umrla 43 letna posetnica od Sv. Bolfenka Marija Korent in 48 letni posestnik iz Zlatolčja na Dravskem polju Jožef Zunkovič. Naj v miru počivata!

Društvo državnih in samoupravnih upokojencev sporoča svojim članom, da je treba prijave za draginske doklade poslati finančni direkciji v prvi polovici oktobra. Vsi člani so od društva prejeli brezplačno prijavnico obrazec, katerega morajo izpolnjenega oddati v društveni pisarni v svrhu skupne odposiljave.

Krožek upokojenega učiteljstva bo imel odslej vsak prvi četrtek v mesecu sestanek v gostilni Koštomaj v Mlinski ulici.

noče spoštovati. Pravijo pa, da je poleg zunaj dvorane prav lepo zakrožil po slovenski.

Zdravnik-izvedenec je izjavil, da je Jerica Gutthen živčno zelo razdražljiva, kar je posledica njenih hudih materialnih stisk. Bila je obojena zaradi prestopka lažne prijave na 14 dni zapore, pogojno za 2 leti.

Ljubljanski trgovec in avto

Prav dolga je bila razprava proti ljubljanskemu trgovcu Ivanu Lupši, ki vozi s tovrstnim avtom razno manufakturo in konfekcijo tudi po večjih podeželskih sejmih. Dne 16. septembra lani je vozil blago s tovrstnim avtom po veliki državni cesti iz Loga proti Planini. Na cesti pri Kalcah pa je hotel prehiteti domačega kmečkega voznika Josipa Nagodeta, ki je s parom volov peljal prazen voz. Avto je zadel Nagodeta tako, da je padel pod prvo kolo. Nagode je dobil hude poškodbe po nogah in na levi roki. Postal je trajno pohabljen. Prvotno se je vršila proti Lupši Ivanu obravnava pred okrajnim sodiščem v Logatcu. Tam je sodnik ugotovil, da gre za hude telesne poškodbe iz malomarnosti, zato je zadevo odstopil sodniku-poeidincu okrožnega sodišča v Ljubljani. Včeraj je bila obravnava. Zaradi prestopka hude telesne poškodbe iz malomarnosti obtoženi Ivan Lupša je zanikal vsako krivdo in se zagovarjal, da je v bistvu nesreče kriv poškodovanec sam.

Ivan Lupša je bil obsojen na 3 mesece zapore, pogojno za 2 leti, toda še pod pogojem, da mora v enem letu plačati Josipu Nagodetu 2881 din na stroških za zdravljenje, 5000 din za bolečino in 10 tisoč din za trajno pohabljenje nog. Dalje je bil Lupša obsojen v plačilo stroškov kazenskega procesa in na 500 din popravnice. Poškodovani Nagode je zahteval drugače 100 tisoč din odškodnine. Obsojeni Lupša je prijavil proti sodbi takoj priziv.

Dobrota je sirota

Marljiva služkinja Mica Blažičeva, ki je prišla kot priča pred sodnika z velikimi uhani, je drugače prav usmiljenega sra. Poleti koncem julija je sprejela na svoje stanovanje neko Ivanko Greglio, rojeno 22. aprila 1915 v Borovnici, ki ji pa drugače zelo smrdi pošteno delo, rada se okrog potepa. Mica je morala oditi v bolnišnico. Ivanka je porabila to priliko in Mici ukradla nekaj svilenege blaga in obleke. Ko je bila ovađena, pa je sama na policiji Mica Blažičevo in neko babico Ježovo ovađila, da si je prva dala odpraviti telesni plod, druga pa da ga je odpravila. Tudi pred preiskovalnim sodnikom je Ivanka Greglio, ki je prav robustna ženska, vzdrževala svoje trditve. Je drugače nenavadno jezikava in lažljiva. Pred sodnikom-poeidincem je prav tako trdovratno zatrjevala, da je vse resnica, kar je govorila. Mica Blažičeva je lepo povedala vso zgodbo. V bolnišnici je porodila prav čednega in zdravega dečka, da ga je sama kar vesela. Pač je sama prišla do prečiščanja, da je »dobrota velika sirota«. Ivanko je vzdrževala. Ivanka pa je trdila, da je ona Mici celo denar posojevala. Sodišču je bilo predloženo

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

>Kitarec (Kino Matica). Film, ki mu reklama poudarja pomen in veljavo v zvezi z imenom znanega peva tenorista Tina Rossija, pomeni dejansko prijetno izpremembo in enoličnem kinematografskem repertoarju. Zgrajen je film na vsakdanji idili mestne razvajanke in podeželskega pristaniškega delavca, na ljubavnih zgodbah, ki se med tema dvema pleto, in na norih potih, kamor je preprostejši delavca zaneslo sree, ko ga je omrežila prevejana in avantur žejna Parizanka. Nič posebnega niti razburljivega. Ta neznana pustolovščina, ki jo delavec preživi in prebrodi s pesmijo in kitaro, se konča tam kjer se je začela. Prav v tem je razlika od enoličnih šablon, po katerih običajno hodijo skriti pevski talenti, katere odkrivajo slučajno bogati vandrovalci. Pevec ne nastopa na kabaretnih in opernih deskah, uiti ne poje opernih arij. Zapoje pa nekaj preprostih pesmi lepo in učinkovito. Po igri in slikovitosti, ki se najbolj odraža v lepem folkloru, sodi film med dobre.

Delavski tabor na Sv. Joštu

Kranj, 27. septembra.

Na prijaznem hribu Sv. Jošt, ki je dve uri oddaljen od mesta Kranj, je bilo včeraj veliko delavsko zborovanje, ki ga je priredila Jugoslovanska strokovna zveza. Tabor zavednega gorenjskega delavstva je bil združen z blagoslovitvijo spominske plošče nepozabnemu velikemu Slovencu, boritelju za delavske pravice Janezu Evangelistu Kreku. Ob pol desetih je bila v cerkvi služba božja, ki jo je daroval stolni vikar g. dr. Pavel Simončič. Cerkveni govor g. dr. Simončiča je prikazoval delo tega velikega moža. Po opravljeni nedeljski dolžnosti se je vsa številna množica zbrala okrog spominske plošče g. dr. Janezu Kreku. Zastopniki bojevnikov g. Košir je nato položil krasen venec pred ploščo, na kar se je začelo delavsko zborovanje.

Načelnik JSZ je v svojem govoru razložil navzočnim podrobno delo velikega pokojnika, dr. Janeza Evangelista Kreka, čigar 20-letnico smrti letos obhajamo. Ta veliki mož se je zavedal, da ima slovenska zemlja mnogo mož-delavcev, ki jih je treba organizirati in s pomočjo organizacije dvigniti njihov težki položaj. Govornika Pavšič iz Sostrege in Pukšič iz Jesenic pa sta govorila o samovzgoji delavstva, ki se mora z lastnimi silami, to je z izobrazbo dvigniti.

Na taboru delavstva iz Gorenjske je igrala godba iz Trčica.

Žalostne in vesele iz Kranja

Kranj, 27. septembra.

Zupnija Kokra, ki šteje 440 prebivalcev h kateri pripadajo še dve vasi, Zgornja in Spodnja Kokra, ima prav zanimive statistike, kakršnih je le težko dobiti drugod po naši slovenski zemlji. Sedaj ee na primer 15 mesecev ni oglasila v to župnijo smrt, toda tokrat je ugasnila dvojce življenj kar dva dni zaporedoma. V tej župniji živi lepo število starčkov in stark, ki so še prav čvrste gorenjske korenine pri 80 letih. Zvedeli smo, da bo v kratkem v tej župniji poroka ženina in neveste, ki imata skupaj 110 let, pa kljub temu nimata skrbni kako se bosta preživljala, dasi nimata nič premoženja, mislita pač, saj je gorenjski zrak zdrav, ljudje pa tudi dobri.

V Kranj, ki je kakor znano tujsko-prometno mesto, je prišel pred dnevi tujec. V Zlatem polju je vprašal nekega štirinajstletnega fantiča, katera cesta je najbližja v mesto. Fant mu je v svoji nagajivosti pokazal popolnoma drugo cesto. Tujec se je opiral češ, da se mu ta cesta ne zdi prava in da bo gotovo desna cesta prava. Fantič pa ni prišel v zadrego, ampak je dejal, da bi že bila bližja, toda tam je voda preko, katere ni mogoče priti, ker ni mostu. Tujec je korakal po blatni razmočeni cesti in prišel daleč iz mesta, kjer mu je povedala neka ženica, da mora nazaj na tisto cesto, na katero je že prvotno nameraval. Vsekakor bi se tako nesramne potegavščine ne smele dogajati zlasti pri nas ne, ki je tujsko-prometno mesto in lahko že taka malenkost omrzi bivanje gosta v našem lepem mestu. Predvsem bi morali vzgojitelji gledati, da bi se otroci navajali čimbolj prijaznega in dostojnega vedenja do gostov.

Ta teden Gorenjska komaj čaka nedelje, ki bo odločila, kdo bo dobil avtomobil in druge krasne dobrote na tomboli, ki jo bo priredila v nedeljo popoldne Gasilska četa v Kranju. V dveh paviljonih so na Glavnem trgu razstavljeni krasni dobroti, pred katerimi se ustavlja vedno mnogo ljudi, ki premišljujejo komu bo sreča najbolj mila. Vsekakor si bo srečke boljše nabaviti v teku tedna, ker bodo na dan tombole 1 din dražje.

Nepredvidnost šolarčka

Polzela, 27. septembra.

Danes dopoldne se je v naši vasi zgodila nesreča, katere žrtev je postal mlad 10 letni šolarček Bizjak Vinko. Ko so šli iz šole, med njimi tudi Vinko, je privozil mimo voz z volovsko vprego, lasti Lovra Ozirja iz Podvina. Vinko je brezskrbno stekel na cesto, ne da bi videl nevarnost, ki mu je grozila. V diru je padel pod vole, ki so ga podrli ter je šlo preko njega kolo in mu zdrobilo nogo. Ponesrečenega dečka so prenesli v prostore občine, kjer mu je nudil prvo pomoč poljski banovinski zdravnik. Popoldne so ga poslali v bolnišnico.

tudi zdravniško mnenje ženske bolnišnice. Ta izvid kategorično zanika, da bi si Mica Blažičeva dala odpraviti telesni plod, kar bi se gotovo poznalo, ko je drugače bila popolnoma zdrava.

Sodiščnik je dalje pripomnil proti obtoženki: »Naposled ste obtoženi zaradi tajne prostitucije.« Ivanka vsa iz sebe: »To pa ne! Prosim, gospod sodija, jaz imam svojega fantiča. Ivanka je bila zaradi 4 deliktov lažne ovađbe, lažnega pričevanja, tatvine in tajne prostitucije obsojena na 4 mesece strogega zapore. Po prestani kazni pa bo oddana za 1 leto v prisilno delavnico. Oproščena pa je bila od obtožbe zaradi tatvine spodnjih hlač, ki niso bile »ložene«, kakor se to kratko pravi v sodniškem žargonu.

Čiščenje' v naprednem taboru se nadaljuje

Ljubljana, 28. sept.

Ze lani smo ponovno poročali o vedno večjem sporu, ki je nastal med dravobanskimi jencearji. Kljub temu, da »Jutro« o teh stvarih iz razumljivih razlogov ničesar ne piše, pa postaja ta spor zmerom večji. Do zantimivih odmevov prihajajo ti spori v najrazličnejših ustanovah, ki so tako ali drugače pod vplivom posameznih veličin iz ljubljanske JNS. Tako smo te dni mogli doznati, da se je tudi v Akademskem kolegiju v Kolodvorski ulici izvedlo popolno »čiščenje«, seveda prav tako v znamenju spora med dr. Kramerjem ter g. Ribnikarjem, kakor se je to zgodilo pri konzorciju »Jutra«.

Doslej so v tem kolegiju mogli prebivati akademiki vseh smeri in različnega prepričanja. Načelnik zadruge Akademski kolegij je bil g. Adolf Ribnikar, ki je vozil v tej hiši zmerom politiko »pridobivanja«. Ko pa je g. Ribnikar prišel v spor z dr. Kramerjem ter so ga pri lastništvu »Jutra« čisto izrinili, je popustil tudi njegov vpliv pri kolegiju v Kolodvorski ulici. Bolj prav povedano: Njegov vpliv so hoteli prijatelji dr. Kramerja čim bolj omejit. Tako se je letos ob pričetku akademskega leta zgodilo, da g. Ribnikar kot predsednik Akademskega kolegija niti ni prišel na sejo, ki je bila sklicana zaradi sprejema akademikov v kolegij. Zakaj je mož izostal, ni ugotovljeno. Točno je le, da so na tej seji prevladovali vplivi, ki niso Ribnikarju prav nič všeči. Glede

sprejemanja akademikov v kolegij so odločili pri tej seji, da se bodo sprejemali zgolj tisti akademiki, ki bodo prinesli s seboj v hišo legitimacijo JNS. Veak drug akademik je v tej hiši izključen.

Izmjenjali so pri hiši tudi vodstvo. Gospoda Ribnikarja so čisto izrinili. Zdaj je postal Akademski kolegij popolna podružnica JNS, vpliv v njem si je zagotovil dr. Kramer. Sklenili so ustanoviti tudi zavetišče za srednješole. V zavetišče bodo sprejemali prav tako zgolj mlade ljudi, ki so verni in zvesti pristaši JNS.

Pač pa so v Akademskem kolegiju zaenkrat pustili ob strani vprašanje hrvatskih in srbskih akademikov. Kakor znano, je bilo v tej hiši časih tudi po več desetina akademikov iz južnih krajev. Pri zadnjem »čiščenju« so glede teh sklenili, da jih bodo tudi vnaprej radi sprejemali v hišo, najsi bodo posamezni akademiki tudi pristaši drugih strank. Tako upa vodstvo kolegija ohraniti politiko »dobrih zvez z brati na jugu. Izključeni pa so seveda hrvatski akademiki, pristaši dr. Mačka.

Kakor nam poročajo, se pripravljajo podobna »čiščenja« tudi po drugih ustanovah in zavodih, kjer je g. Ribnikar še kaj veljavna oseba. Tako ga bodo polagoma čisto odžagali in dr. Kramer bo lahko brezpogojno gospodaril s svojo vojsko. Seveda pa žilavi g. Ribnikar ne stoji prekrizanih rok. Spor postaja zmerom zanimivejši ter bomo o njem mogli v bližnji prihodnosti zopet kaj poročati.

Danes premiera velikega zabavnega filma

ROTSCHILD

(Hohštaplerji)

v glavni vlogi znani priljubljeni Harry Bauer

Kulturni koledar

Hofman Mihael

28. septembra 1755 se je rodil v Ljubljani pisatelj Mihael Hofman. V Ljubljani je doživel gimnazijo, v Gradcu bogoslovje. Potem je bil kaplan po raznih krajih in štajerskih župnijah, dokler ni prišel v Novo mesto za prefekta in ravnatelja normalke. Kot upokojenec je živel nekaj časa tudi v Ljubljani, kjer ga je l. 1826 pri franciškanih zatekla smrt. Že l. 1791 je priredil molitvenik: »Viži sveto mašo slišati«. Bil je prijatelj Barage in iz spisov, ki jih ni objavil, se vidi, da je bil ostro nejezanistično usmerjen. — Hofman je tudi eden izmed prvih, ki so počeli pri nas sistematično zbirati gradivo za slovensko življenje svetnikov.

Klančnik Janez

27. septembra 1823 se je rodil na Dovjeni geografski odkritelj Janez Klančnik. V Afriko je odšel z misijonarjem J. Možganom. Tu je kmalu postal trgovec s slonovo koščjo. Na svojih potovanjih je prišel kot prvi Evropejec v porečje srednjega Konga. Te dežele je poznal tako dobro, da je spremljal H. Schuberta na njegovem polovanju. Svojih uspehov ni izrazil. Umrl je 1871.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 28. septembra: Vencoslav.
Sreda, 29. septembra: Mihael

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

TEL. 27-30 **SLOGA**
Warner Olannd in Boris Karloff v velenspetem filmu

Mefisto v operi
Divne operne arije.
Najnovejši žurnal.

TEL. 21-24 **MATICA**
Premiera vesele komedije

Cirkus Saran
Hans Moser, Leo Slezak, Adela Sandrock

TEL. 22-21 **UNION**
Premiera velikega zabavnega filma

Rotschild
(Honshtaplerji)
V gl. vlogi znani priljubljeni HARRY BAUR
Predstave ob 16.15, 19.15 in 21.15 ur

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Torek, 28. septembra: »Viničarje. Premierski abonma.

Sreda, 29. septembra: Zaprt.

Četrtek, 30. septembra: »Beraška opera«. Premierski abonma.

Tretja premiera nove dramske sezone je »Beraška opera«. Delo se vzporedi v režiji ing. arch. Stupice, ki je napravil tudi vse načrte za popolnoma novo svojevredno inscenacijo. Delo je izredno interesantno in je imelo že na vseh odrih, kjerkoli se je vzporedilo, izredno velik uspeh. Vse vloge, kakor tudi zborovski nastopi, so najskrbneje pripravljene in pričakovati je, da bo to delo tudi v Ljubljani postalo izredno privlačno. Premiera je v četrtek 30. 4. m. za premierski abonma.

Naslednja premiera v drami je »Taretkina smrt« in nato se ponovi iz predlanske sezone »Pesem o ceste«, ki jo imela ogromen uspeh. Tako bomo imeli v okviru enega tedna prvo četrtino letošnjega dramskega repertoarja, ki pride tudi v abonma, že na odru in sicer »Julija Cozarja«, »Viničarje«, »Beraško opera«, »Taretkino smrt« in »Pesem o ceste«. Takoj prihodnji teden začne drama s študijem treh novih del, ki tvorijo drugo četrtino novega dramskega repertoarja.

Prva letošnja operna predstava v redni sezoni bo v soboto, dne 2. oktobra. Ta večer se vzporedi po predledku 15 let ponovno na odru naše opere v popolnoma novi zasedbi Kienzlova opera »Evangeljnik« z Josipom Gostičem v glavni in naslovni vlogi. Opero dirigira kapelnik Niko Stritof. Sobotna predstava bo za premierski abonma.

Umetniška dvojica Pia in Pino Maklar, ki sta s svojim velikim umetniškim delom proslavila svoje ime tako pri nas kakor v tujini, pripravljata z vso vneto v naši operi premiero Lhotkovega baleta »Hudič na vasi«. Siže baleta sta zasnovala Pia in Pino Maklar, glasba je delo zagrebškega rektorja glasbene akademije g. Frana Lhotka. Balet »Hudič na vasi« je skupno delo tre trojice v pravem pomenu besede, ker so pisani vsi gibi na glasbo in tudi v Ljubljani izdelani pred leti v naših krajih. Premiera baleta »Hudič na vasi« bo po dosednji dispoziciji v torek, dne 5. oktobra.

Kaj pravijo v Belgradu o „Ljubljani“

Kritike belgrajskih listov o ligini tekni med Ljubljano in Jedinostvo so zelo nepopolne, da skoraj uničujejo tako za Jedinostvo kot za Ljubljano. Tako pravi med drugim Politika:

Po dokončani tekmi so gledalci govorili, da bi bilo bolje gledati nižje razredno tekmo med Istro in Uskokom kot pa tekmo med Jedinostvom in Ljubljano. Igra, ki sta jo pokazala oba kluba, nikakor ne odgovarja igri ligaških klubov. Tekma je pomenila mučenje žoge, igralcev in gledalcev. Ljubljana se je radi dejstva, da je morala igrati samo z desetimi igralci, takoj po tekmi v obrambo. V tekmi so se predvsem odlikovali Ljubljančani Pogačnik, Hasl, Bertonec, Janežič in nekoliko Tičar.

Tudi belgrajsko Vreme ni nič bolj naklonjeno: Od simpatičnih Slovencev smo vsaj pričakovali, da bodo pokazali srčnost in poštrevnost, ko smo že zedeli, da tehnična stran igre ne bo preveč visoka. Toda tudi v tem pogledu nam je dala Ljubljana zelo slabo partijo. Igra je bila v obeh polčasih monotona in nezanimiva, mestoma celo dolgočasna. Oba kluba sta se trudila, kdo bo igral bolj ležerno, kot da ne gre za dragocene točke. Gledalec je s tekme odnesel vtis, da igra kluba nevažno prijateljsko tekmo. V prvem polčasu je imelo premoe Jedinstvo in je imelo nekaj zlatih situacij med golom Ljubljane, vendar v celam napadu ni bilo niti enega moža, ki bi znal poštno realizirati. Jedinstvo brez Sekuliča sploh ne predstavlja prvorazrednega moštva. Ljubljana je bila v tem delu igre defenzivna in

Sprehod po razstavi neodvisnih

pod vodstvom akad. slikarja g. Staneta Kregarja

Ljubljana, 27. septembra.

V Jakopičevem paviljonu se je večeraj dopoldne ob 11 zbrala prav lepa skupina občinstva, da si ogleda razstavo neodvisnih slikarjev in kiparjev. Na sporedu je bila recitacija režiserja Cirila Debeveca in vodstvo g. Staneta Kregarja po razstavi. Ciril Debevec je prebral več odlomkov iz Cankarjevih del, nato pa je govoril z ozirom na nedeljski incident pri vodstvu razstave slikar g. Stane Kregar o tem, kakšno naj bo vodstvo po umetniški razstavi.

Govornik je nato povabil občinstvo k opazovanju posameznih razstavljenih predmetov in začel pri onih, ki so najbližje naravi, pri Omeriš in Preglju. Njegova razlaga posameznih del je bila zelo podrobna in podučna. Omerišovo gledanje na svet je še realistično, v nekaterih delih docela. Njegovo Tihožitje ima sicer še nekoliko akademsko kompozicijo. Toda ta realizem kljub temu ni gol posnetek narave. V naravi so le barvne ploskve, a črtilami pa podaja slikar že znamenje bližajoče se abstrakcije. Barvni nanos je prav dober. Slikar gre svojo razvojno pot dalje in sicer kot je na razstavljenih slikah opaziti — k subjektivnemu podajanju stvari (St. Peter). Slika je podana atmosfersko dobro, barve so prepletene s sivimi liricnimi toni. Pri Preglju (Portret očeta) je obdelava figure realistična in slikarsko dobra. Pri portretu so dobro izdelane roke. Pri sliki »Kadilec« je vidna težnja po ekspresiji. Izvrstne pa so njegove grafike. Balkon, tu je imaginacija veliko močnejša kot v slikah. Tam ga ovira tehnična stran slike, tu je svobodnejši. Pri Dideku bi površni opazovalec dejal, da je še vedno impresionist, ker operira z lučjo. Toda ta luč ni več tako realna, ampak subjektivna, ki služi bolj v poudarjanje barvnih kontrastov.

Zdenko Kalin je kipar. Operira predvsem z gnoto. Moderna se je v tem oziru ozrla nazaj proti staremu Egiptu, arhaični Grčiji kakor tudi proti plastikam primitivnih narodov. Kalinov moški akt je poln monumentalne arhaične staturnosti, sicer pa je v obdelavi lirichen.

Tudi Nikolaj Pinat teži v kiparstvu za monumentalnostjo. Drugače kot Kalin. Njegova obdelava

gre mnogokrat v precejšnjo detajlnost in dekorativnost. Karakter je pri njem pri vsakem portretu podoben. Sicer pa impresionizem oima linij kol jih ima on. Take črte je uvedel lauvizena, Nauk Cezanova, z barvo se da narediti vsa plastika, je tu dobro uveljavljen v sliki »Mali blapec«. Vse je subjektivno. Nastopajo tudi deformacije in skrajšave.

Pri Sedeju je v glavni doranj vidna razlika od ostalih. Vse Sedejeve stvari niso le izseki iz narave, ampak zavestno komponiran slike. V sebi imajo neki mir, skoraj klasično kompozicijo. Nanos barv je izvrsten pri portretu njegove žene in kaže skoraj staro mojstrovstvo, ne v slabem, ampak dobrem smislu.

Karol Putrih obeljuje bok prav tako v čisto kiparskem smislu. Obdelava površja je pri njem živahnejša, bolj podsevljena kot pri prejšnjih dveh.

Istotako kot Ditetove slike bi marsikdo smatral tudi Musičeve za imp-sonizem. Toda to ni res. Vsi njegovi pejzaži so podani subjektivno in močno dinamično-ekspresivno. Značilne zanj so mehke lahke barve brez večjih kontrastov.

Stane Kregar je surrealist. Na slikah je viden prehod iz kubizma v surrealizem. Prvotno so bili predmeti pri njem prevedeni in razloženi z geometričnimi prablikami. Barva je pri njem sad umetnikovega barvnega in simfoničnega čuvstvanja. Njegov surrealizem ima težnjo vedoma prodreti k reznici oblasti podzvesti in od njenih, toda s fantazijo in voljo zbližanih predmetov. Kubistična geometrija mu ne zadostuje več, s surrealizmom hoče podati negotovo, nepreračunano, kar živi v senah njegova podzvest. Zato pa je potrebna metafora.

Kot gost je razstavljal samo eno sliko zagrebški slikar Šohaj. Slika mu je lepo barvno urejena pokrajina, pri kateri z malo sredstvi lahko doseže iluzijo in občutje.

Občinstvo si je pozorno in z zanimanjem ogledalo razstavo. V soboto je z obiskom postal priljubljen na razstavi g. ban dr. Marko Natlačen, ki je obljubil, da bo skušal od vsakega razstavljalca kupiti po eno stvar. Razstava traja do nedelje 3. okt.

„Skrb“ bivše mestne uprave

Ljubljana, 28. septembra.

Mestni dom v Ljubljani je bil zgrajen za namene gasilske službe in mestne straže. V te prostore se je naselila tudi mestna elektrarna, dokler se ni preselila v bivšo Mahrovo hišo, kjer je sedanes. Ker so postajali prostori na magistratu vedno tesnejši, so namestili v II. nadstropju Mestnega doma socialni urad in mestni fizikat.

Po vojni se je ustanovila poklicna gasilska služba in z razvojem mesta so naraščale tudi potrebe tega urada. Zato sta potem, ko se je mestna elektrarna izselila iz Mestnega doma, zavezala mestni gasilski urad in reševalna postaja vse spodnje prostore v Mestnem domu in deloma tudi v II. nadstropju. Tu pa je imela od vsega početka svoje prostore tudi prostovoljna gasilska četa Ljubljana-mesto. Toda česoma so tudi ti prostori, katere je imel gasilski urad in reševalna postaja, postali pretesni. V skupni spalnici spijo danes člani reševalne postaje in poklicni gasilci, kar je z ozirom na različne potrebe njih službe gotovo neugodno. Poklicni gasilci in reševalci pa bi potrebovali v domu tudi svoja stalna stanovanja, da bi mogli biti v vsakem primeru pri rokah.

Prav tako pa se je razvijal tudi mestni socialni urad, zaradi česar so njegovi prostori v Mestnem domu postajali vedno tesnejši. Razni pododdelki so morali dobiti svoje ločene poslovne prostore. Toda ti prostori so kmalu postali pretesni. V malih sobah se drenjajo danes po trije in še več uradnikov; oddelek za mladinsko skrbstvo, ki ima obširen delokrog, je na pr. stisnjen v ozek kabinet, v katerem poslujejo trije uradniki in morajo v tej sobici sprejemati še številne stranke. Prav tako tesni prostori so v drugih oddelkih. Stranke, ki imajo opravka v kartotečni pisarni, se morajo drenjati na malem, ozkem hodniku in morejo občevati z uradniki le skozi okence. Zaradi gneče, ki tu dnevno nastaja ob uradnih urah, včasih skoraj ni mogoč prehod po hodniku v uradne prostore. Stranke, ki se zglašajo na mestnem socialnem uradu — in to so večje deli revni, bolnihi ljudje, starčki — morajo čakati pozimi na mrzlem hodniku, kajti čakalnice ni nobene. Zaradi stisnjenosti prostorov so morali ograditi še del hodnika v pisarniški prostor.

Se obupneje pa so razmere na mestnem fizikatu. Sem prihajajo bolniki in ti prav tako nimajo nikake čakalnice, zato morajo čakati na ordinacijo na mrzlih hodnikih. Zdravniki ordinirajo po dva do trije v eni sobi, obiska pa je dnevno do 100. Jasno je, da bi moral imeti vsak zdravnik svojo ordinacijsko sobo in da bi morala biti posebna čakalnica z nalezljivo boleznijo in posebna za druge. Zenska ambulanca je na pr. v ozkem kabinetu, v katerem poslujeja dva zdravnika in zaščitna sesira. Istočasno pa je tukaj čakalnica in šlačinica za obsevanje v sobici, ki je poleg ambulance. Duh, ki prihaja iz sobe za obsevanje, se širi v sosednjo sobo tako, da je bivanje v njej,

zlasti, kadar je polna ljudi, skoraj nevzdržno. Nič bolje ni v drugih prostorih. Pisarne so stisnjene celo po hodniku in ob deževnih dneh je po vseh sobah in pisarnah močan prepah.

To tem bolj bje v oči, če človek pogleda v sosednje prostore, v veliko dvorano in lepe, prostorne sobe, ki so po cele dneve prazne in katere je bivša občinska uprava oddala v najem dvema privatnima društvoma. Človek se nehotе vpraša, kako da je v mestni hiši tako malo prostora za mestne urade, poleg njih pa so prazni prostori, ki jih uporabljajo privatna društva?

Morebiti bi nam to vprašanje rešila bivša mestna uprava, ki je leta 1935, ko so bile razmere v omenjenih uradih prav takšne kot danes, oddala te prostore v najem. Ali je morda smatrala te razmere v uradih, ki smo jih opisali, za povsem primerne in ugodne? Takrat bi bila pač mogla bivša občinska uprava te prazne prostore uprati biti za nujno razširjenje mestnih uradov. Toda tega ni storila — nasprotno, onemogočila je razširjenje uradov v te prostore tudi sedanji mestni upravi, in to za dolgo vrsto let z dvema nepreklicnima pogodbama: prvo s Sentjakobskim kulturnim in gospodarskim društvom v Ljubljani, kateremu je dala v našem dvorano v Mestnem domu in eno sobo poleg dvorane (v I. nadstropju), drugo pogodbo pa s pevskim društvom »Ljubljanski zvon«, kateremu je dala v najem dve veliki sobi v I. nadstropju (poleg mestnega fizikata). Obe namenjani pogodbi veljata do 31. julija 1942 ter sta za obe stranki neodpovedljivi! Do leta 1942 torej občinska uprava ne more razpolagati s temi prostori. Pogodbi se avtomatično podajata za nadaljnjih 10 let, če se najem pred potekom prve najemne pogodbe ne odnove. Letna najemnina za vsako društvo znaša 2400 din ali 200 din mesečno za sobo in dvorano oziroma za dve sobi.

Iz tega se jasno vidi skrb bivše mestne uprave, kateri so bila bolj pri srcu tako imenovana napredna društva, kakor pa lastni in to tako važni uradi, kot je gasilski urad in reševalna postaja, mestni socialni urad in mestni fizikat. Kakor nisto drugi, je tudi ureditev tega vprašanja prepuščila novi mestni upravi, ki ga skuša urediti z možnostmi, katere so ji po vsem tem sploš še dane. Ze zadnjič smo poročali o ureditvi novih prostorov za reševalno postajo v Mestnem domu. Toda to je le izhod za silo; vprašanje prostorov za mestne urade, ki so stisnjeni v Mestnem domu, pa s tem še davno ni rešeno.

Velike poplave in nesrečo je povzročila pretekla dni reka Mura. Ze v petek so javljali iz Graza, da se je Mura dvignila iz struge in na več krajih prestopila bregove. V vasi Doleklozje so morali kmetje izprazniti vas, ker je voda začela vdirati v hiše in hleve. Promet med Prekmurjem in Medijmurjem je skoro ves prekinjen. Pravo morje pa je nastalo med Murskim Središcem in Dolenjo Lendavo. Iz vode mole samo strehe in vrhovi dreves. Dalje je Mura raztrgala zapornico, ki jo je zgradil nedavno hidrotehnični oddelek za regulacijo Mure. Veega je okrog 20.000 oravov zemlje pod vodo. Vse telefonske in brzojavne zveze so prekinjene.

20-letnica največjega zavoda za slepce, ki je v Zemunu, je bila na slovesen način proslavljena v Zemunu. Zavod je največji v naši državi kakor tudi na Balkanu. Slavnosti so se udeležili tudi češki in poljski delegati, poleg predstavnikov vseh društev slepcev in uradnih zastopnikov socialnega ministristva. Slepici intelektualci so ustanovili slovansko zvezo slepcev intelektualcev.

Velike priprave za obisk mednarodnega kongresa katoliških esperantistov v Ljubljani so v vseh državah. Učimo se esperanta z novo praktično knjigo, ki jo razpošilja Klub esperantistov v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 7-I, da se bomo lahko s tujci sporazumeli.

Tek na 1500 m: 1. Farkaš (B) 4:13.5, 2. Flass (Z) 4:15.2, 3. Srakar (Z) 4:18.

Tek na 3000 metrov: 1. Nemezc (B) 9:29.2, 2. Molnar (B) 9:41.8, 3. Sindelar (Z) 9:47.2.

Skok v daljavo: 1. Erdögh (B) 670 cm, 2. Buratović (Z) 646 cm.

Štafeta 400×300×200×100 m: 1. Budimpešta 2:04.5, 2. Zagreb 2:09.

Od tu in tam

Posamezni deli belgrajske združene opozicije scejajo vsak zase na sestankih, katerih se udeležujejo bolj vidni pristaši in ugledni veljaki. Sestanki služijo šeom posameznih skupin za to, da zvedo, kakšen je dejanski odnove sporazuma med ljudstvom. Te dni bodo sporazum podpisali se šeji, nakar bodo počakali poziva dr. Mačka, naj pridejo v Zagreb. Dr. Maček se še vedno mudi v Kogaški Slatini ter se bo v Zagreb vrnil najkasneje v petek ali soboto. S tem je tudi že odrejen dan sestanka med Mačkom in odposlanci belgrajske opozicije, ki jo bodo najbrže zaslopali spet Boka Vlačić, Milan Gavrilović in Lazica Marković. Ko bo pa sporazum od vseh skupin in njihovih šefov podpisan, se bodo pa sestali vsi šeji osebu in potem izdali že tolikokrat obljubljeni proglas na narod.

V brzovlaku je bil med vožnje na progi Belgrad—Zagreb napaden avstrijski državljani, uradni avstrijske narodne banke Albert Hess, ki službuje v Beljaku. Sam je sedel v oddelku drugega razreda, ko je stopil blizu Nove Gradiške v oddelke neznani moški, se mirno približal Hessu, nato ga pa udaril s trdim predmetom po glavi. Oblišt s krvjo je imel Hess še toliko moči, da je potegnil za zaslopno zavoro in s tem ustavil vlak. Napadalec se je zavedel nevarnosti ter jo je jadrno popihal skozi okno na polje in izginil v temi. Policija je sicer prišla enega od potnikov, ker zanj misli, da je bil z napadalcem v zvezi. Vendar ni iz njega iztisnila še ničesar. Hessa so v vlaku za silo obvezali, potem so ga pa v Zagreb poslali na kliniško ambulanto. Vse orožniške postaje so bile alarmirane ter neudrudno iščejo napadalca.

Poskusni leti na novi zračni progi od Bukarešte preko Belgrada in Zagreba v Benetke in Milan se že vrše. Zagrebčanom je torej uspelo, da so dosegli vključenje Zagreba v to progo. Letalo preleti razdaljo od Bukarešte do Zagreba v dveh urah in pol ter se je ustavilo tudi v Belgradu. Za vso progo od Bukarešte do Milana porabi letalo štiri ure letenja.

Povpraševanje po banaški koruzi je zelo veliko. Odprli se je namreč nov trg v Maroku. Vzporodno s tem so poskočile tudi cene. Zadnje dni se je prodajal meterski stot koruze tudi po 102—103 dinarjev, dočim se je cena še pred mesecem sukala okrog 80 do 85 dinarjev. Trgovina s pšenico je pa mirna. Cene so stalne.

Predlog za ustanovitev balkanskega obrtniškega zavoda so postavili bolgarski obrtniki. Prihodnji mesec se bodo namreč sestali v Sofiji vsi bolgarski obrtniki, z njimi vred pa tudi zastopniki obrtniških združenj iz vseh balkanskih držav, ker so Bolgari poslali v vse balkanske države povabila na udeležbo.

Veliko količino manjših osebnih avtomobilov bo skušala v prihodnjih mesecih plasirati v naši državi nemška avtomobilska industrija. Nemčija hoče za nekaj let napolniti s ceneniimi avtomobili naše tržišče, ki sicer ne konsumira dosti motornih vozil. Namenu, ki ga Nemčija s tem zasleduje, bodo odgovarjale tudi cene. Avtomobile bodo prodajali po tako nizkih cenah, da jim bo težko kdo konkurral. Če se jim bo posrečilo načrt uresničiti in prodati v naši državi omenjeno količino avtomobilov, lahko pričakujemo, da bodo Nemci za nekaj let naše tržišče nasitili.

Za 83.1 milijona dinarjev lesa smo pretekli mesec izvozili iz naše države. Teža znaša okrog 81.000 ton. Napram lansnemu avgustu se je torej izvoz lesa skoraj podvojil, tako po količini kakor tudi po vrednosti. V vseh prvih letošnjih mesecih smo tako izvozili lesa 704.000 ton v vrednosti 750 milijonov dinarjev. V istem razdobju lani pa je izvoz znašal 432.000 ton v vrednosti 401 milijona dinarjev.

Tudi bosanski rudarji se poganjajo za povišanje svojih bornih mezd, zlasti se oglašajo rudarji v državnih rudnikih. Banska uprava v Banjaluki je zaradi tega sklicala za večer posebno anketo, na kateri se ob sodelovanju zastopnikov podjetij in zastopnikov delavstva rešuje to vprašanje.

Železniška konferenca med zastopniki italijanskih in naših železnice se bo prihodnje dni začela v Dubrovniku. Italijanski odposlanci so večeraj zvečer že prispeli. Na konferenci bodo obravnavali le vozne rede in vozne tarife.

Svojo ženo je ubil večeraj čuvaj grobov v Belgradu Božidar Nikolić. Nikolićeva žena ni bila nič preveč zvesta, čeprav je imela še tri majhne otroke. Ponovno je možu ušla in se vselej preselila k nekemu svojemu prijatelju. Na možove prošnje se je vendarle vselej vrnila. Tako je naredila tudi pred nekaj dnevi. Mož jo je pa le preprosil, da je žena pobrala svoje stvari in se vsaj na videz odpravljala domov. Toda sredi poti se je skrla in izgubila. Mož jo je ves dan iskal, ko jo je pa našel, jo je razjarjen zaklal. Potem se je pa sam jvil orožnikom.

Petelin je izključal oči dveletni deklici Sukreti Sahbegovi v Brežicah pri Sarajevu. Ko je mati delala v kuhinji, je dekletce odšlo na dvorišče in se približalo petelinu. Petelin je pa skočil na otroka, ga podrl, stopil na prsa in začel ključati oči. Na otrokov krik je prišla mati in prepodila petelina. Zdravniki upajo, da bodo dekletcu rešili življenje, od oces pa morda samo eno.

Slive so v Bosni in Hercegovini letos zelo slabo obrodile. Razlika nasproti prejšnjim letom je ogromna. Se lani so izvozili okrog 2000 vagonov svežih sliv, medtem so jih letos le 230. Kajpak so bile slive zaradi tega dražje, kakor bodo dražje tudi suhe, ki se bodo kmalu pojavile na trgu.

Železniško progo med Metkovićem in novim pristaniščem Ploče so že začeli graditi. V ta namen so že ustanovili posebno progovno sekcijo v Metkoviću. Proga bo dolga 22 kilometrov, stala bo pa do 70 milijonov dinarjev. Na mnogih mestih bodo morali progo sekati v živo skalo, kajti tekla bo tik ob reki Neretvi. Istočasno bodo osuševali tudi močvirja, preko katerih bodo speljali železnico. Dalmatinci, ki se boje konkurence novozgrajenega pristanišča v Pločah, ee še vedno ne morejo potolažiti. Bosanci ee pa zahvaljujuči svojemu zastopniku v vladi in prometnemu ministru dr. Spahi.

145 dinarjev kazni je moral plačati subotški advokat dr. Salešy, ker je protipravno nosil doktorski naslov, ki si ga ni pridobil na eni od univerz, ki so pri nas priznane. Ko so na policiji Salešyja zasliševali in zahtevali, naj jim pokaže doktorsko diplomu ter potrdilo, da mu je advokatska zbornica priznala doktorski naslov, je Salešy to odklonil.

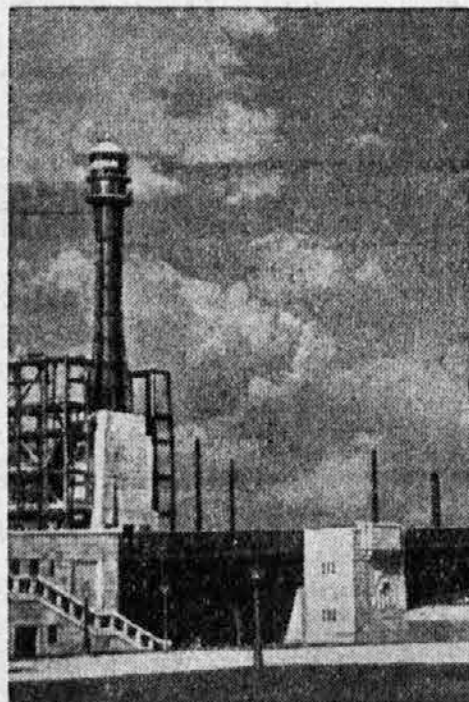
Dve, tri o Mussoliniju

O Mussoliniju, možu, ki mu zadnje dni svetovni tisk poklanja toliko prostora, ko je sedaj napravil svoje drugo potovanje v inozemstvo, odkar je s krepko roko zgrabil usodo moderne Italije, krožijo posebno med italijanskim prebivalstvom tudi nekatere prav zanimive zgodbe, ki kažejo tega moža tudi od zasebne strani. Med temi zgodbicami morda ne bodo preveč dolgočasne n. pr. te:

Znameniti filmski igralec Jackie Coogan se je nekoč še kot dečko mudil v Rimu s svojimi starši. To priliko je hotel na vsak način porabiti tudi za to, da obiščejo Mussolinija. Ko je prišel v Palazzo Venezia, ga je kar malo zaskrbelo, ko je videl, da bo prav težko prišel na vrsto, kajti v čakalnici se je ta dan nabralo vse polno odličnih osebnosti, ki so čakale, kdaj jim bo Mussolini dovolil obisk. Še isti dan pa bi bil moral Jackie že odpotovati iz Rima. Vendar pa so nekateri, ki so bili vedno Mussoliniju »najbližji«, opozorili svojega predsednika, da se mlademu Jackieu zelo mudi in da želi, da bi bil čimprej sprejet. Čeprav je bil Mussolini zatopljen v svoj posel, je takoj, ko je slišal ime Jackie, vstal in sprejel Jackieja in njegove starše. — To so morali biti zelo pomembni trenutki. Zunaj so čakali ministri, diplomati in višji uradniki, duce pa se je v sobi živahno razgovarjal s tako malo pomembnim Jackiejem! Po dolgem razgovoru je Mussolini podaril Jackieu svojo sliko, na katero je napisal: Največjemu med malimi možmi, Mussolini. Jackie si je nekaj časa ogledoval sliko, nato pa dobrohotno dejal: »Gospod Mussolini, tudi jaz vam bom podaril svojo sliko in bom nanjo tudi kaj napisal.«

Mussolini je navdušen športnik. Dobro jaha, rad vozi avtomobil, je strasten letalec, plavalec, in kot pravi sin svojega naroda, tudi dober tekač. Zgodilo se je, da je nekoč dirkal s svojim avtomobilom s hitrostjo precej nad sto kilometrov na uro, tako da so njegovi spremljevalci tedaj preživeli nekaj časa v neprestanem trepetanju, kdaj se bodo vsi skupaj pobili. Mussolinijev najbližji sodelavec, prejšnji tajnik fašistične stranke Farinacci, je bil za predsednika Mussolinija toliko v strahu, da je celo v nekem časopisu opozoril na veliko nevarnost prehitre Mussolinijeve vožnje. — Pravijo, da je zaradi takšnega pisanja Mussolini povabil Farinaccija na avtomobilsko vožnjo, in je ob tej priliki nagnal svoj avtomobil na 140 km na uro. Od tedaj si menda ni nihče več upal tako kritično gledati na Mussolinija, kadar se vozi z avtomobilom.

Glede tega, kako more postati človek bogat, je Mussolini povedal nekoč svojemu prijatelju tole:

Peti most čez Donavo v Budimpešti. Krstili so ga po madžarskem regentu Horthy-ju.

»Zbral bom v knjigo vse pesmi, ki so jih meni v čast zložili številni italijanski pesniki in pesnice. Če vsak od teh pesnikov kupi samo po petindvajset izvodov »moje« knjige, bom gotovo zaslužil bajno vsoto denarja!«

»To je zelo velikopotezno!«, je dejal prijatelj. Toda, možne so še boljše špekulacije. Če razode- neš tem pesnikom že sedaj svojo namero, boš v enem samem tednu gotovo dobil še stokrat toliko gradiva, kakor ga imaš sedaj. Pomisli, sto proti ena!«

»Potem gorje mi, revežu,« je vzkliknil Mussolini, »nikar nikomur ne povej...!«

Žena, soproga, milostljiva

V neki ženi pisarni v Bostonu imajo po stenah tele značilne napise:

Kadar se kdo poroči, je njegova zakonska družica bodisi žena, bodisi soproga, ali pa milostljiva.

Zaradi ljubezni si vzameš ženo, da bi udobnejše živel, soprogo, iz častihlepnosti pa milostljivo.

Ženo imaš zaradi sebe, gospo soprogo zaradi svojih znancev in znank, milostljivo pa zaradi javnosti.

Če zbolíš, ti streže žena, soproga te obišče, milostljiva pa pozveduje in se zanima za tvoje zdravstveno stanje.

Za gospodinjstvo se zanima žena, za hišo skrbi soproga, za modo pa milostljiva.

Z ženo greš na izprehod, s soprogo se pelješ malo ven iz mesta, milostljiva te vleče na rivi- jero.

Del gorja, ki te zadene, nosi s teboj žena, del denarja ti vzame soproga, milostljiva pa dela dolg.

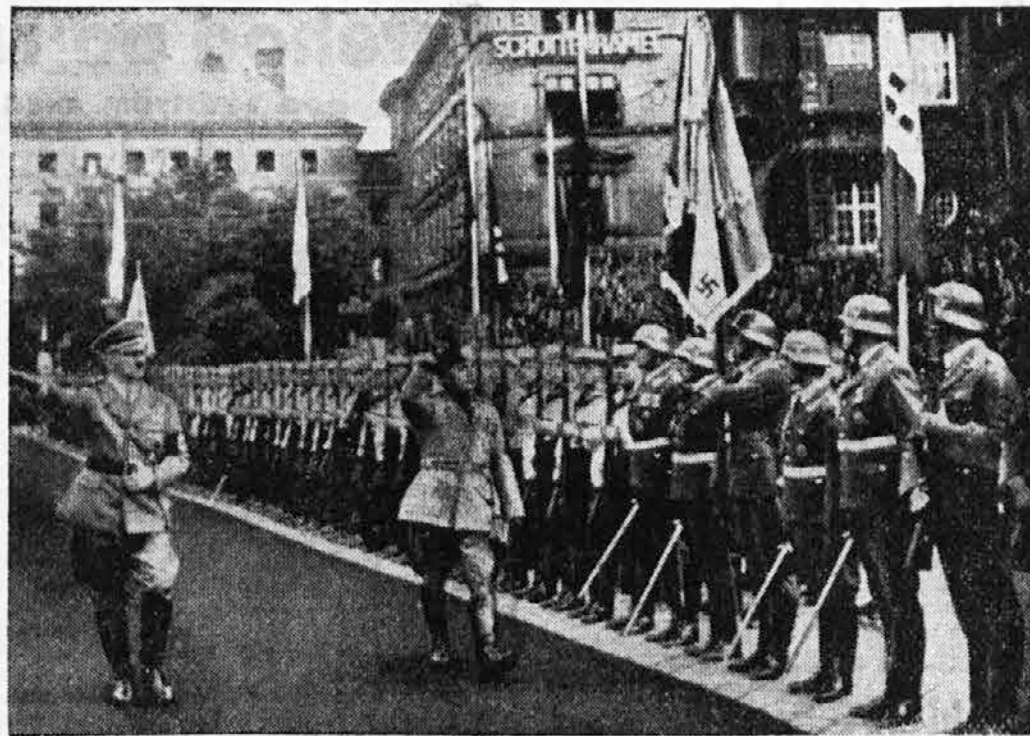
Ko pa bomo umrli (sto dvajset let nam bo vendar naklonil Bog), bodo žene za nami jokale, soproge bodo tarnale, milostljive pa bodo nosile žalno obleko.

Gorilni plin se je sam iznašel

V premogovnem rudniku v Whitehaven v Angliji so rudarji, ki so takrat uporabljali vse bolj preproste svetilke kakor danes, nenadoma začutili in zavohali neki doslej neznan plin, ki se je ob svetilkah vžgal in povzročil precejšnjo zmedo. Ko pa so videli, da ni nobene posebne nevarnosti, da plin čisto krotko in mirno gori samo v debelosti pol metra, so začeli gasiti. Toda plin se je vedno znova vžgal.

Da bi se ga dodobra znebili, so ga napeljali po posebnih ceveh iz rudnika na prosto. Komaj pa je cev s plinom zagledala beli dan, se je plin kar sam od sebe zopet vžgal in s svojim lepim plamenom privabil množico radovednežev. Zapi- ski, ki poročajo o tem nenavadnem dogodku, pravi- jo, da je ognjeni zubelj koncu cevi gorel nepre- nehoma dve leti in devet mesecev. Tako se je plin razodel ljudem in jim pokazal svojo po- membnost.

Dva italijanska tihotapca je našel neki pes iz slovitega zavetišča in samostana sv. Bernarda na francosko-italijanski meji. V megli in snežnem vi- harju sta zašla, omagala in zmrznila. Nosila sta vsak 80 kg kave. Pomagati jima ni bilo več mogoče.

Mussolinijev prihod v Monakovo.

Pozabljene hranilne vloge

Ameriške banke imajo 180 milijonov vlog, za katere se nihče ne zveni. Zdi se, da so vlagatelji popolnoma pozabili na svoj denar. Res je, da gre v večini primerov samo za majhne vsote; vendar pa je med pozabljenimi vlagatelji 65 oseb, ki imajo čez 2 milijona dolarjev naloženega denarja, in 1121 oseb s 500.000 do dveh milij. din. Med temi pozabljivci je tudi newyorški župan, ki je pred 18 leti vložil čedno vsotico v neko banko v Washing- tonu, pa pravi, da se tega več ne spominja.

Charlie Chaplin se bo prelevil

Kdo se še ni v kinu do solz nasmejal ubo- gemu, mehkočutnemu in dobrosrčnemu potepuhu s črnimi brčicami, skušnjavami črnimi lasmi, po- kritimi s svojim neizogibnim tipičnim cilindrom, oblečenemu v prekratek suknič in predolge hlače ter obutem v lopatiste čevlje, njegovi racasti hoji in užaljenemu ponosu? Vso to navlako in svojo žalostno-šaljivo igrjo, s katero je postal svetovno znan in slaven, namerava sedaj zavleči ter se svetu pokazati v novi luči, v novi igri in tak ka- kršen je. Zamislil je nov film, ga že začel v po- drobnosti proučevati in obdelovati. Dočim je bila doslej vsa moč njegove igre v obnašanju, kretnjah in spakovanju — igral je vedno le v nemi filmih — bo novi film zvočen, njegova glavna soigralka pa bo njegova sedanja žena Paulette Goddard, ki se je začela pripravljati za svojo novo vlogo.

Anglija v boju proti razporokam

Angleške sodne in zakonodajne oblasti so ugotovile, da se ločitve zakona neprestano množe zaradi vedno bolj malenkostnih vzrokov. Tako se je nekdo hotel ločiti od svoje žene, ker je šla v operno gledališče, pa se ni zadosti izbrano oble- kla in ni dala las skrbno ondulirati. Druga mlada žena ni mogla odpušiti svojemu možu, ker v nje- ni odsotnosti ni skrbel za psa, kakor mu je na- ročila. Takih brezmiselnih primerov in povodov razporoke imajo na sodišču na stotine, zato so sklenili tej neumnosti napraviti konec. Ustanovili so poseben tečaj za mlade moške in ženske, ka- terih edina naloga bo poravnati malenkostne za- konske prepire. Pri takih poravnavah jim bodo pomagali tudi duhovniki oziroma pastirji, rabini itd., kakršne vere bodo pač tožitelji in zdravniki. Poseben zdravnik! Kajti večina nesporazumljen- prijava iz zdravstvenega stanja »sitnežev«. Če se zdravniku posreči dokazati, da sta oba zdrava,

drugim posredovalcem pa, da vzrok sitnarjenja ne tiči niti v verskih niti v finančnih vprašanjih niti v značaju, se bodo morda le začeli sramovati svoje nataknenosti, za katero res ne bodo videli nobenega pametnega povoda več ter se zopet po- botali in spravili.

Do sedaj se udeležuje tečaja že 40 priprav- nikov, ki bodo potem nameščeni pri raznih sodi- ških, kjer bodo vršili res idealno delo; idealno posebno v tem oziru, ker ne bodo zanje nič pla- čani.

Leposlovje zločincev

Na Poljskem je nastalo novo lepouslovje. Po- znejši rodovi ga bodo najbrž imenovali »Ciklus ječ« in profesorji bodo razlagali svojim učencem: »Začetnik in vrhovni mojster te šole je bil Pia- necki, veliki Piancki. V svoji mladosti je bil ropar in ubijalec, kar ga je spravilo v dosmrtno ječo. Ker pa je v ječi spisal dvojce nesmrtnih del, so ga oblasti pomilostile že čez 12 let. Tudi živ- ljenje je lahko prav tako bujno, kot najlepši iz- mišljeni roman!«

Piancki, ki dobiva danes sijajne nagrade za svoja dela in ki poseja najboljšje družabne kroge, je v resnici vzbudil v vseh svojih prejšnjih tova- riših vnete posmehalce. Po vseh poljskih ječah je zavel pesniški in pisateljski duh. Jetniki se nič več ne pritožujejo, ne upirajoč. Po celicah škr- tajo peresa; vse zahteva papir, črnilo, pisalnik!

Čuvaji, ravnatelji, postarji in izdajatelji so le s težavo kos strahoviti povodnji spisov, ki pa so, žal, bolj izrodek upanja na pomilostitev, kot izraz lepouslovnega veleuma in pesniškega na- vdušenja. Zato bodo razni ocenjevalci najbrž kmalu začeli izražati svojo nejevoljo nad slabimi spisi s pripombo: »No, to knjigo je pa gotovo spisal kak jetnik.«

Programi Radio Ljubljana

Torek, 28. sept.: 12 Sprehod po Balkanu (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13. Cas, spored, obvestila — 13.15 Koncert Rad. orkestra — 14 Vreme, borza — 18 Dvorakova dela (plošče) — 18.40 Glasbeni spored v prihodnjem letu (g. dr. Ant. Dolinar) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19. Nac. ura: Smisel za socialno higieno pri našem ljudstvu (dr. Ante Vuletić, Zgb) — 19.30 10 minut zabave — 20 Violinski koncert g. prof. Karla Rupla, pri klavirju g. prof. Marjan Lipovšek — 20.40 Orgelski koncert (plošče) — 21 Kon- cert Radijskega orkestra — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Pevski kvartet »Fantje na vasi«.

Drugi programi

Torek, 28. septembra: Belgrad: 20 Plošče: 21 Na- rodne pesmi: 21.30 Fracikova sonata za violino in pia- nino — Zagreb: 20 Opera — Dunaj: 19.46 Pester kon- cert: 20.15 Harmonike in kitaro: 21.05 Dunajski spre- hodi: 22.20 Plošče — Budapešta: 20.35 Orkestralni kon- cert: 22.15 Harfa: 23.05 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Violi- na: 21 Pihala: 22.15 Vokalni koncert — Rim-Bari: 21 Igra, nato opera — Vokal: 19.10 Vojnaška godba: 20.25 Opera: 22.20 Šramel — Varšava: 20 Simfonični koncert: 22.10 Plosna glasba — Berlin: 20.10 Orkestralni koncert: 21.15 Filmska glasba — Hamburg: 21 Godala

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

Govoril bo indijsko in tolmač bo sproti prevajal vsako vašo in vsako njegovo besedo. To gre začuda naglo, tako da se boste lahko neovirano z njim razgovarjali.

»Želel bi, da bi moji razgovori z njim obrodili dober sad,« je zavzdihnil sir Harcourt.

Vickers mu je mirno odvrnil:

»Sire, ne obetam si uspeha od tega.«

»Ali veste, kakšen je namen te moje poti?«

»Oprostite, sire, toda verjemite mi, da nisem zagrešil nič neprimerne. Samo... Kdor dolgo živi v Indiji, zlasti na ta- kem mestu, kakršno je moje, izve za vse tajnosti. Zato je diplo- matska služba v Indiji tako težka in odgovorna.«

Harcourt ni odgovoril ničesar. Molčal je ves ostali čas. Že prej je vedel, kako je njegova naloga kočljiva, toda ta opo- min mladega častnika ga je docela prepričal o nevarnosti in odgovornosti, ki mu jo je ta pot nalagala. Bil je častniku hva- ležen, da ga je tako obzirno opozoril na težave, ki ga čakajo. Zdaj je bil pripravljen na diplomatski boj z maharadžem. V mislih je ocenjeval in tehtal vsak »za« in vsak »proti« ter ra- čunal z vsemi možnimi zaprekami in težavami, do katerih bi utegnilo priti med razgovori s tem zvitim Indijcem.

Indijski jezdec na čelu oddelka so ustavili konje. V daljavi se je vrtinčil oblak prahu. Čez nekaj trenutkov so zaslišali tudi topotanje konj, ki so jim drveli nasproti.

»Surat kan nam pošilja naproti častno stražo, ki nas bo odvedla do palače,« je rekel Vickers.

Ni preteklo pet minut, pa so že pridrveli konjeniki, oble- čeni vsi v belo in na belih konjih. Njihov poveljnik se je pri- klonil pred sirom Harcourtom in spregovoril nekaj besedi v indijsčini. To je bil pozdrav Surat kana mogočnim Angležem, ki so mu izkazali čast, da so ga obiskali v njegovi državi.

Vickers mu je vrnil pozdrav, kakor je to bila navada, zatem je spreved krenil dalje. Na čelu so jezdili beli Surat kanovi konjeniki.

Vsa pokrajina se je spremenila. Puščavska enoličnost je izginila. Okrog njih so se vzpenjale palme in gosto grmovje je pokrivalo sivo zemljo.

Zdaj so se tudi že videli beli zidovi z visokimi stolpi, na katerih so vihrale kanove zastave.

Potem je vse skupaj kakor po nekem čaru izginilo in jez- deci so spet zašli v gost gozd. Deset minut so jahali med pal- mami. Tu in tam so srečali manjše oddelke vojakov, včasih pa so naleteli na večje skupine.

Harcourt je nehoče pomislil, da hoče maharadža kazati svojo oboroženo silo, da bi vzbujal pri Angležih več začudenja in spoštovanja.

Gozd se je zredčil in znašli smo se tik pred mestnim ob- zidjem.

Harcourt se je čudil mogočnim, belim zidovom. Stolpi, nazidki, topovi in vse povsod po obzidju so se gnetli vojaki.

S stolpa nad glavnimi vrati je zadonela trobenta. Njeno znamenje so povzeli še ostali trobentači na zidovju.

In medtem, ko so izzvenevali pozdravni glasovi trobenta- čev, so se polahko začela odpirati velika vrata, ogromna, vsa okovana z železnimi ploščami, iz katerih so štrleli veliki žebli.

Obe krili sta se odpirali hkrati, toda tako počasi, da je človek moral nehoče misliti na njihovo težo in na to, da jih nobena sila na svetu ne bi mogla prebiti.

Ceta angleških vojakov je s kanovimi gardisti na čelu po- lahko jezdila skozi vrata, trobentači pa so kar naprej trobili svoj pozdrav v divjih in bojevitih sunkih.

Harcourt je zdaj prvič, od kar je stopil na indijska tla,

začutil, da je v državi, ki ji prav za prav ne vladajo Angleži, marveč, ki ima docela druge gospodarje...

A brž je odgnal te misli. Mimogrede je pogledal na svo- jega mladega spremljevalca Vickersa, ki se je držal mirno in dostojanstveno. Ob njem se je spomnil svoje naloge ter se še sam vzravnaval v sedlu. Gledal je naravnost predse ter se ni več menil za svečane vrste vojakov ob obeh straneh ceste v razkošnih oblekah.

To prav za prav ni bilo mesto, marveč ogromna trdnjava. Bele, nizke hiše, najbrž vojašnice, tu pa tam kaka večja in razkošnejša stavba. Vseposvoda pa je človek čutil, da je vse to last mogočnega maharadža. Jezdili so čez širo dvorišča, kjer so stali v vrstah topovi. Vsako dvorišče je bilo od drugega ločeno z zidom.

Surat kanova prestolnica je bila res ena sama velika trdnjava.

Potem so prestopili vrata v zadnjem zidovju in dospeli na velik trg pred kanovim gradom.

To je bila konec koncev slika, ki jo je vojakom čarala pred oči domišljija: sen iz belega marmorja.

Slika te veličastne palače, ki je bila mesto zase, je bila res veličastna.

Glavna stavba z veliko kupolo in z malimi stolpci, je bila iz belega marmorja kakor ostale manjše stavbe, ki so bile med sabo zvezane z visokimi ograjami iz pozlačenega omrežja.

Deset korakov pred stopnicami do glavnega vhoda je Vi- ckers zapovedal, naj obstanejo.

Na stopnicah je stalo nekaj starih Indijcev v belih, z biseri posutih oblekah. To so bili prvi svetovalci maharadža Surat kana!

Začelo se je obredno pozdravljanje, ki je trajalo dalj kakor četrte ure.

Eden izmed maharadževih častnikov je odvedel vojake v posebno vojašnico, ki je bila določena zanje.

Najstarejši med indijskimi dostojanstveniki, visok starih z belo brado, je potem odvedel Harcourt in častnike v nji- hove prostore.

Sir Harcourt se je znašel v obli dvorani, ki je bila tudi vsa iz marmorja. Tla so bila pokrita z dragocenimi preprogami.